

Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası

Cinayət yolu əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın ləqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə təlim strategiyası və tədris Proqramı

**(Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatası Şurasının 2017-ci il 30 iyun tarixli
288/5 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir)**

Vahid NOVRUZOV - Auditorlar Palatasının sədri, iqtisad elmləri doktoru, professor

Fəxrəddin İSMAYILOV - Sədrin müavini

Qəşəm BAYRAMOV - Aparatın rəhbəri

Səbuhi GÜLMƏMMƏDOV - Kadr hazırlığı, akkreditasiya və beynəlxalq əlaqələr idarəsinin rəisi

Nəcəf TALİBOV - Sədrin elmi-metodik məsələlər üzrə müşaviri

BAKİ – 2017

Mündəricat

1. Giriş.....	4
2. Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə təlim strategiyası.....	4–5
3. Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə tədris proqramı (3 mərhələdə).....	6
I mərhələ.....	6
II mərhələ.....	7
III mərhələ.....	8
4. Cinayət yolu əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə tədris proqramının qrafiki.....	9 - 11

Giriş

“Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 12-ci maddəsinə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 18 noyabr tarixli 2451 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizəyə dair 2017–2019-cu illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nın 5.1-ci “Auditorlar Palatası ilə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində ixtisaslaşmış orqanlar arasında məlumat mübadiləsi və səmərəli əlaqələndirmənin təşkili” və Auditorlar Palatasının 2017-ci il üzrə İş Planının 3.9.3-cü “Auditorlar üçün PL/TM-ə qarşı mübarizə üzrə təlim strategiyasının və ona uyğun təlim proqramlarının hazırlanması və icrası məqsədilə tədbirlər görülməsi” bəndlərinə əsasən “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə təlim strategiyası və tədris proqramı” hazırlanmışdır.

Bu təlim strategiyası və tədris proqramı Auditorlar Palatasında fəaliyyət göstərən “Dəyirmi masa”nın 2017-ci il 1 may tarixli iclasında bəyənilmişdir və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ilə razılaşdırılmışdır.

Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə təlim strategiyası

Cinayət yolu əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi beynəlxalq maliyyə sisteminə təhlükə yaratmaqla hər bir ölkənin milli və iqtisadi təhlükəsizliyinə də ciddi zərbə vurur. Kapitalın ofşorlaşması və gəlirlərin yuyulmasının yeni mexanizmləri meydana gəldiyi müasir qloballaşma dövründə sərəncamında və ya istifadəsində böyük məbləğ pul vəsaitləri və digər əmlak olan qurumların hesabatlarının qanunvericiliyə uyğun olmasına məsuliyyət daşıyan qurumların mütəxəssislərinin cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə (PL/TMM) sahəsində biliklərinin yüksəldilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu, digər peşə sahibləri ilə yanaşı monitoring iştirakçısı kimi qanunvericiliklə təsbit olunmuş auditor xidməti göstərən təşkilatlara və auditorlara da aiddir.

Dünya təcrübəsi də göstərir ki, kölgə iqtisadiyyatına, qeyri qanuni vəsaitlərin və s. yuyulmasına qarşı profilaktik mübarizənin düzgünlüyü və səmərəliyi PL/TM-ə qarşı mübarizədə iştirak edən kadrların hazırlığından, səriştəliliyindən və peşəkarlığından birbaşa asılıdır. Bu mənada PL/TMM üzrə monitoring iştirakçılarının və monitoringdə iştirak edən digər şəxslərin xüsusi bilik səviyyələrinin yüksəldilməsi və bu sahədə beynəlxalq təcrübəni, hüquqi institusional bazanın, PL/TMM-in təşkilatı əsaslarının nəzəri və praktiki problemləri özündə əks etdirən tədris proqramının işlənilib hazırlanması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Beynəlxalq səviyyədə PL/TM üzrə təlim proqramları əsasən 3 səviyyədə həyata keçirilir.

I. İlkin mərhələ - PL/TM anlayışı və onun xarakterik xüsusiyyətləri, beynəlxalq praktikada və Azərbaycanda PL/TMM-in hüquqi əsasları, PL/TM-ə qarşı mübarizə üzrə milli qurumlar, PL/TM-ə qarşı mübarizə üzrə beynəlxalq qurumlar, PL/TM qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət, kölgə iqtisadiyyatı və PL/TM-in yaranma səbəbləri, maliyyə axınının stabilliyinin və şəffaflığın təmin olunmasında PL/TMM-in rolu, milli PL/TMM sistemləri barədə ilkin biliklərin əldə olunması.

II. Əsas mərhələ - Çirkli pulların yuyulma mexanizmləri, maliyyə tədqiqatlarının əsasları, ilkin maliyyə monitoringi və nəzarət müşahidə monitoringi, PL/TM qarşı mübarizədə risklərin idarəedilməsi, qabaqcıl dünya təcrübəsi, bu sahədə daxili nəzarət

sisteminin rolu, Azərbaycanda PL/TM-ə qarşı mübarizə üzrə nəzarət orqanları, ofşor zonalar və qloballaşma şəraitində PL-in xarakterik xüsusiyyətləri.

III. Yüksək mərhələ - Ölkənin milli və iqtisadi təhlükəsizliyi problemi, PL/TM-ə qarşı mübarizəyə dair beynəlxalq standartlar, PL/TM-in genişlənməsində yeni hesablaşma texnologiyalarının rolu və onlardan istifadə, maliyyə kəşfiyyat orqanları, terrorizm və ekstremizmin maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınması.

Hər 3 səviyyə üzrə əməkdaşların tədrisi və onların bilik səviyyələrinin yüksəldilməsi müvafiq sənədlərlə (sertifikat) təsdiqlənməlidir.

Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə tədris proqramı (3 mərhələdə)

I İlkin mərhələ - nəzərdə tutulan mövzular aşağıdakılardır:

1. PL/TM anlayışı: mahiyyəti və yaranma tarixi.
2. Kölgə iqtisadiyyatı və PL/TM-in yaranma səbəbləri.
3. PL-in xarakterik xüsusiyyətləri.
4. PL-in əsas mərhələləri.
5. PL/TM-in yaratdığı ictimai təhlükə.
6. Beynəlxalq praktikada PL/TM qarşı mübarizənin hüquqi əsasları.
7. Bank nəzarəti üzrə Bazel komitələri sənədləri.
8. Volsberq prinsipləri.
9. FATF-ın yaranma və inkişaf tarixi.
10. PL/TM qarşı mübarizə üzrə milli sistem. Azərbaycanda PL/TMM sisteminin inkişaf mərhələləri.
11. Azərbaycanda PL/TMM üzrə dövlət siyasəti.
12. Azərbaycanda PL/TMM sisteminin institusional əsasları. PL/TM qarşı Azərbaycan qanunvericiliyi.
13. PL/TMM qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət.
14. Azərbaycanda PL/TM qarşı mübarizə üzrə maliyyə sisteminin əsas elementləri.
15. Azərbaycanda PL/TMM sisteminin funksiya və vəzifələri.
16. Azərbaycan Respublikasında PL/TMM-də iştirak edən orqanların fəaliyyət sistemləri.
17. Beynəlxalq səviyyədə PL/TMM-in tənzimlənməsi orqanları.
18. PL/TMM-də regional təşkilatların rolu.
19. Maliyyə axınının stabilliyinin və şəffaflığın təmin olunmasında PL/TMM-in rolu.

II Əsas mərhələ - nəzərdə tutulan mövzular:

1. Çirkli pulların yuyulma mexanizmi (PL). Qeyri-qanuni gəlirlərin leqallaşdırılması.
2. İlk maliyyə monitorinqi.
3. Çirkli pulların yuyulmasında müxtəlif maliyyə bazarı segmentlərinin iştirakı praktikası.
4. PL/TMM məqsədilə nəzarət edilən əməliyyatlar: məcburi nəzarət əməliyyatları; qeyri-adi əməliyyatlar və sövdələşmələr.
5. PL/TMM üzrə nəzarət müşahidə fəaliyyəti.
6. Maliyyə tədqiqatlarının əsasları.
7. PL/TMM üzrə yoxlamaların aparılmasının əsasları.
8. Nəzarət edilən və şübhəli əməliyyatlar barədə məlumatların təqdim edilməsi.
9. Pul vəsaitləri və ya digər əmlakla əməliyyat aparan təşkilatların əsas hüquq və vəzifələri.
10. PL/TMM sahəsində nəzarət fəaliyyətinin təşkili.
11. Maliyyə monitorinqi sistemində risklərin idarə edilməsi.
12. PL/TMM sistemində beynəlxalq maliyyə kredit təşkilatları (Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya bankı və s.)
13. PL/TMM üzrə dünya ölkələrinin qabaqcıl təcrübəsi.
14. PL/TM-ə qarşı mübarizədə xarici ölkələrdə istifadə olunan maliyyə monitorinq modelləri.
15. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının əsas nəzarət istiqamətləri.
16. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının digər nəzarət orqanları ilə qarşılıqlı əlaqəsi.
17. PL/TMM-də daxili nəzarət sisteminin rolu və əhəmiyyəti.
18. Daxili nəzarət sisteminin PL/TM qarşı mübarizə prosedurları.
19. Qloballaşma şəraitində PL/TMM-in genişləndirilməsi imkanları.
20. Ofşor maliyyə mərkəzlərində çirkli pulların yuyulma imkanları.
21. İqtisadi sistemlərin informasiya təhlükəsizliyi.

III. Yüksək mərhələ - nəzərdə tutulan mövzular:

1. Ölkənin milli və iqtisadi maliyyə təhlükəsizliyi.
2. Kölgə iqtisadiyyatı proseslərin maliyyə monitorinqi.
3. PL/TMM-də beynəlxalq əməkdaşlığın hüquqi əsasları.
4. PL/TMM-in beynəlxalq standartları (FATF-ın 40 tövsiyəsi).
5. Müxtəlif ölkələrdə milli maliyyə kəşfiyyatı orqanlarının fəaliyyəti.
6. Yeni hesablaşma texnologiyalarının çirkli pulların yuyulmasında rolu.
7. PL/TMM-də yeni informasiya texnologiyalarından istifadənin rolu.
8. Maliyyə transaksiyalarında şəffaflığın yüksəldilməsi yolları.
9. Yeni informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə maliyyə və qeyri/maliyyə təşkilatlarında PL/TMM üzrə yoxlamaların aparılma qaydası.
10. Maliyyə Monitorinqinin analitik informasiya təminatı.
11. Maliyyə fırıldaqlarının sistemli təhlili.
12. Terrorizm və ekstremizmin maliyyəsinin qarşısının alınması.

**Cinayət yolu əldə edilmiş pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın
ləqallaşdırılması və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə üzrə tədris
Programının Qrafiki**

I İkin mərhələ

1.PL/TM anlayışı və onun xarakterik xüsusiyyətləri, beynəlxalq praktikada və Azərbaycanda PL/TM-in hüquqi əsasları, PL/TM-ə qarşı milli qurumlar, PL/TM-ə qarşı beynəlxalq qurumlar, PL/TM qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət, kölgə iqtisadiyyatı və PL/TM-in yaranma səbəbləri, maliyyə axınınin stabilliyinin və şəffaflığın təmin olunmasında PL/TM-in rolu, milli PL/TM sistemləri barədə ilkin biliklərin əldə olunması.

Sıra №	Mövzunun adı	Mühazirə	Seminar	Cəmi
1.	PL/TM anlayışı: mahiyyəti və yaranma tarixi.	1	1	2
2.	Kölgə iqtisadiyyatı və PL/TM-in yaranma səbəbləri.	2	1	3
3.	PL-in xarakterik xüsusiyyətləri.	1	1	2
4.	PL-in əsas mərhələləri.	1	1	2
5.	PL/TM-in yaratdığı ictimai təhlükə.	2	1	3
6.	Beynəlxalq praktikada PL/TM-in hüquqi əsasları.	4	2	6
7.	Bank nəzarəti üzrə Bazel komitələri sənədləri.	2	1	3
8.	Volsberq prinsipləri.	2	1	3
9.	FATF-in yaranma və inkişaf tarixi.	1	1	2
10.	PL/TM qarşı milli sistem. Azərbaycanda PL/TM sisteminin inkişaf mərhələləri.	2	1	3
11.	Azərbaycanda PL/TM üzrə dövlət siyasəti.	2	1	3
12.	Azərbaycanda PL/TMsisteminin institusional əsasları. PL/TM qarşı Azərbaycan qanunvericiliyi.	2	1	3
13.	PL/TM qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət.	1	1	2
14.	Azərbaycanda PL/TM qarşı maliyyə sisteminin əsas elementləri.	2	1	3
15.	Azərbaycanda PL/TM sisteminin funksiya və vəzifələri.	1	1	2
16.	Azərbaycan Respublikasında PL/TM-də iştirak edən orqanların fəaliyyət sistemləri.	1	1	2
17.	Beynəlxalq səviyyədə PL/TM-in tənzimlənməsi orqanları.	1	1	2
18.	PL/TM-də regional təşkilatların rolu.	1	1	2
19.	Maliyyə axınınin stabilliyinin və şəffaflığın təmin olunmasında PL/TM-in rolu.	1	1	2
		30	15	45

II Əsas mərhələ

Çirkli pulların yuyulma mexanizmləri, maliyyə tədqiqatlarının əsasları, ilkin maliyyə monitorinqi və nəzarət müşahidə monitorinqi, PL/TM qarşı mübarizədə risklərin idarəedilməsi, qabaqcıl dünya təcrübəsi, bu sahədə daxili nəzarət sisteminin rolu, Azərbaycanda PL/TM-ə qarşı mübarizə üzrə nəzarət orqanları, ofşor zonalar və qloballaşma şəraitində PL-in xarakterik xüsusiyyətləri.

Sıra №	Mövzunun adı	Mühazirə	Seminar	Cəmi
1.	Çirkli pulların yuyulma mexanizmi (PL). Qeyri-qanuni gəlirlərin ləqallaşdırılması.	3	2	5
2.	İlkin maliyyə monitorinqi.	1	1	2
3.	Çirkli pulların yuyulmasında müxtəlif maliyyə bazarı segmentlərinin iştirakı praktikası.	2	1	3
4.	PL/TMM məqsədilə nəzarət edilən əməliyyatlar: məcburi nəzarət əməliyyatları; qeyri-adi əməliyyatlar və sövdələşmələr.	4	2	6
5.	PL/TMM üzrə nəzarət müşahidə fəaliyyəti.	1	-	1
6.	Maliyyə tədqiqatlarının əsasları.	2	1	3
7.	PL/TMM üzrə yoxlamaların aparılmasının əsasları.	4	2	6
8.	Nəzarət edilən və şübhəli əməliyyatlar barədə məlumatların təqdim edilməsi.	2	1	3
9.	Pul vəsaitləri və ya digər əmlakla əməliyyat aparan təşkilatların əsas hüquq və vəzifələri.	2	1	3
10.	PL/TMM sahəsində nəzarət fəaliyyətinin təşkili.	1	1	2
11.	Maliyyə monitorinqi sistemində risklərin idarə edilməsi.	3	2	5
12.	PL/TMM sistemində beynəlxalq maliyyə kredit təşkilatları (Beynəlxalq Valyuta Fondu, Dünya bankı və s.)	1	-	1
13.	PL/TMM üzrə dünya ölkələrinin qabaqcıl təcrübəsi.	1	-	1
14.	PL/TM-ə qarşı mübarizədə xarici ölkələrdə istifadə olunan maliyyə monitorinq modelləri.	2	1	3
15.	Azərbaycan Respublikası Maliyyə bazarına nəzarət Palatasının əsas nəzarət istiqamətləri.	1	-	1
16.	Azərbaycan Respublikası Maliyyə bazarına nəzarət Palatasının digər nəzarət orqanları ilə qarşılıqlı əlaqəsi.	1	-	1
17.	PL/TMM-də daxili nəzarət sisteminin rolu və əhəmiyyəti.	1	-	1
18.	Daxili nəzarət sisteminin PL/TM qarşı mübarizə prosedurları.	2	1	3
19.	Qloballaşma şəraitində PL/TMM-in genişləndirilməsi imkanları.	2	1	3
20.	Ofşor maliyyə mərkəzlərində çirkli pulların yuyulma imkanları.	2	1	3
21.	İqtisadi sistemlərin informasiya təhlükəsizliyi.	2	2	4
		20	20	40

III Yüksək mərhələ

Ölkənin milli və iqtisadi təhlükəsizliyi problemi, PL/TM-ə qarşı mübarizəyə dair beynəlxalq standartlar, PL/TM-in genişlənməsində yeni hesablaşma texnologiyalarının rolu və onlardan istifadə, maliyyə kəşfiyyat orqanları, terrorizm və ekstremizmin maliyyələşdirilməsinin qarşısının alınması.

Sıra №	Mövzunun adı	Mühazirə	Seminar	Cəmi
1.	Ölkənin milli və iqtisadi maliyyə təhlükəsizliyi.	2	-	2
2.	Kölgə iqtisadiyyatı proseslərin maliyyə monitorinqi.	2	1	3
3.	PL/TMM-də beynəlxalq əməkdaşlığın hüquqi əsasları.	2	1	3
4.	PL/TMM-in beynəlxalq standartları (FATF-in 40 tövsiyəsi).	4	2	6
5.	Müxtəlif ölkələrdə milli maliyyə kəşfiyyatı orqanlarının fəaliyyəti.	2	1	3
6.	Yeni hesablaşma texnologiyalarının çirkli pulların yuyulmasında rolu.	4	2	6
7.	PL/TMM-də yeni informasiya texnologiyalarından istifadə	2	2	4
8.	Maliyyə transaksiyalarında şəffaflığın yüksəldilməsi yolları.	2	1	3
9.	Yeni informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə maliyyə və qeyri/maliyyə təşkilatlarında PL/TMM üzrə yoxlamaların aparılma qaydası.	4	2	6
10.	Maliyyə Monitorinqinin analitik informasiya təminatı.	2	1	3
11.	Maliyyə fırıldaqlarının sistemli təhlili.	2	1	3
12.	Terrorizm və ekstremizmin maliyyələşdirilməsinin sinin qarşısının alınması.	2	1	3
		30	15	45

PROQRAMI TƏRTİB EDƏNLƏR:

Vahid NOVRUZOV - Auditorlar Palatasının sədri,
iqtisad elmləri doktoru, professor

Elmira BEHBUDOVA - Auditorlar Palatasının Kadr hazırlığı, akkreditasiya
və beynəlxalq əlaqələr idarəsinin Kadr hazırlığı şöbəsinin müdiri